

**ПОГЛЯДИ ПЕДАГОГІВ ЩОДО ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ:
ЗМІСТ ТА АПРОБАЦІЯ ОПИТУВАЛЬНИКА**

Староста В.І.

Україна, м. Ужгород, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»

Екологізація – одна із провідних тенденцій розвитку сучасної освіти, складовий компонент сталого розвитку. Численні дослідження ([1-5] та інші) висвітлюють важливість та особливості екологічного виховання дітей дошкільного віку. Родинне та дошкільне виховання стають першим етапом ознайомлення дітей з природою, формування природничо-екологічної компетентності, долучення до екологічно доцільної діяльності, що є важливою умовою реалізації сталого розвитку.

Дане повідомлення висвітлює зміст та апробацію авторського опитувальника в Google Forms для виявлення поглядів вихователів закладів дошкільної освіти (далі ЗДО), їх педагогічного досвіду щодо природничо-екологічної освіти дітей. Під час розробки питань анкети «Деякі аспекти педагогічної діяльності в ЗДО та природничо-екологічна освіта дітей» враховували основні компоненти діяльності вихователів ЗДО (мета; засоби, форми та методи реалізації; мотивація та результат діяльності тощо) щодо ознайомлення з природою та екологічного виховання дітей. В [6-7] представлено деякі отримані результати використання розробленого опитувальника. Зазначимо, що крім запропонованих відповідей респонденти могли також наводити інші варіанти на основі власного педагогічного досвіду. Узагальнення таких відповідей нами враховано під час апробації для модифікації змісту опитувальника.

Перша частина опитувальника містить звертання до педагогів ЗДО та прохання надати відомості загального спрямування: місцезнаходження ЗДО (місто-село/селище), вік дітей, педагогічний стаж тощо.

Друга частина опитувальника спрямована на вивчення деяких аспектів педагогічного досвіду вихователів у контексті природничо-екологічної освіти вихованців. Пропонувались питання: 1) Які методи та форми ознайомлення з природою, екологічного виховання дітей дошкільного віку, на Вашу думку, найбільш ЕФЕКТИВНІ для Ваших вихованців?; 2) Які методи та форми ознайомлення з природою, екологічного виховання дітей дошкільного віку, на Вашу думку, найбільш ЦІКАВІ для Ваших вихованців?

Пропоновані варіанти:

- Ілюстрації (картини, фільми/відео, фотографії, презентації тощо);
- Читання (художні твори, вірші, казки, прислів'я тощо);
- Пісні;
- Дидактичні ігри (словесні, сюжетно-рольові тощо), конкурси тощо;
- Бесіди;
- Розповіді;
- Метод особистого прикладу (вихователя);
- Метод особистого прикладу (вихованців);
- Метод особистого прикладу (батьків та інших членів родини);
- Рефлексія (аналіз виховних ситуацій реального життя; моделювання ситуацій; аналіз ситуацій у казках та результатів спостережень тощо);
- Спостереження (на природі, за діяльністю людини тощо);
- Екскурсії, прогулянки на природі;
- Трудова діяльність екологічного спрямування, природоохоронні акції;
- Дослідницько-пошукова робота (ведення календарів, проведення експериментів, виконання проєктів тощо);
- Проблемні завдання (запитання, ситуації, загадки);
- Творчі роботи дітей (малюнки, конструювання тощо);

- Долучення дітей до складання/формулювання завдань (запитання, ситуації, загадки) і використання їх під час занять та в інших ситуаціях;
- Співпраця з батьками щодо екологічного виховання дітей (консультації, бесіди, батьківські збори, інформаційні стенди тощо);
- Інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в малих групах тощо);
- Інтерактивні технології колективно-групового навчання (мікрофон, незакінчені речення, снігова куля - всі разом та ін.);
- Інтерактивні технології ситуативного моделювання (ігри, імітаційні ігри, рольова гра, драматизація та ін.);
- Інтерактивні технології опрацювання дискусійних питань (критичне мислення).

Відповідь за п'ятибальною шкалою: 1 (низька ефективність), 2, 3, 4, 5 (висока ефективність).

Питання: 3) Оцініть, будь ласка, на Вашу думку, рівень сформованості у більшості Ваших вихованців наступних якостей природничо-екологічного спрямування:

- Знання про живі та неживі природні об'єкти (назви, властивості);
- Розуміння елементарних взаємозв'язків між живою та неживою природою;
- Розуміння елементарних взаємозв'язків між природою і діяльністю людини;
- Уміння орієнтуватися найближчому природному оточенні, аналізувати стан об'єктів довкілля, діяльності людини;
- Розуміння впливу діяльності людини на природне середовище та необхідності його охороняти;
- Зацікавленість об'єктами природи/довкілля, результатами діяльності людини;

- Емоційно-ціннісне ставлення до живої та неживої природи/довкілля, діяльності людини;
- Естетичні почуття (чуття краси в явищах природи, у праці, у діяльності людини тощо);
- Моральні почуття (оцінювання ставлення та вчинків людей щодо живої та неживої природи/довкілля, діяльності людини тощо);
- Практичні уміння та навички сталого розвитку (дбати про об'єкти природи/довкілля, результати діяльності людини тощо).
- Відповідь за п'ятибальною шкалою: 1 (формується), 2, 3, 4, 5 (високий рівень).
- Питання: 4) Чи погоджуєтесь Ви з наступними твердженнями?
- Екологічне виховання та природничо-екологічна компетентність важливі у контексті особистісного розвитку дитини;
- Для майбутніх вихователів ЗДО є важливим отримати під час навчання у вищій школі якісну природничо-екологічну теоретичну та практичну підготовку;
- Під час навчання в університеті мною отримано якісну психолого-педагогічну теоретичну та практичну підготовку;
- Під час навчання в університеті мною отримано якісну природничо-екологічну теоретичну та практичну підготовку;
- Постійно намагаюсь удосконалити власний педагогічний досвід щодо екологічного виховання та формування природничо-екологічної компетентності дітей.

Відповідь за п'ятибальною шкалою: 1 (категорично НЕ погоджуюсь), 2, 3, 4, 5 (повністю погоджуюсь).

Питання: 5) Чи погоджуєтесь Ви, на основі власного досвіду, з наступними поясненнями можливих проблем екологічного виховання та формування природничо-екологічної компетентності дошкільників?

- Недостатня увага суспільства до екологічних проблем;

- Недостатнє відповідне матеріально-технічне забезпечення ЗДО (ділянка/куточок природи тощо);
- Недостатня кількість відповідних методичних матеріалів у ЗДО;
- Недостатня інформація щодо екологічного виховання та природничо-екологічної освіти дітей за кордоном;
- Недостатня самоосвітня діяльність педагогів ЗДО щодо удосконалення відповідних знань, умінь, навичок;
- Недостатня відповідна теоретична та практична підготовка майбутніх вихователів ЗДО під час навчання у вищій школі;
- Незацікавленість дітей природничо-екологічною проблематикою;
- Недостатнє екологічне виховання дітей з боку батьків;
- Недостатні вміння педагогів щодо використання сучасних цифрових інструментів (Viber, Class Room, Zoom, Google Meet тощо).

Відповідь за п'ятибальною шкалою: 1 (категорично НЕ погоджуюсь), 2, 3, 4, 5 (повністю погоджуюсь).

Для математичного опрацювання результатів використовували комп'ютерну програму IBM SPSS Statistics 23. Для визначення надійності опитувальника розраховували значення коефіцієнта альфа Кронбаха, який для наведених п'яти груп питань відповідно дорівнює 0,952; 0,948, 0,932; 0,922; 0,873. Удосконалення змісту на основі апробації дає змогу покращити надійність отриманих результатів; наприклад, в [6] нами наведено значення альфа Кронбаха для першого питання 0,936, а наразі спостерігаємо збільшення до 0,952. Отримані результати розрахунку альфа Кронбаха проведеного емпіричного дослідження свідчать про надійність розробленого опитувальника та можливість подальшого використання для вивчення поглядів та педагогічного досвіду вихователів ЗДО щодо природничо-екологічної освіти дітей.

Література

1. Загородня Л. Дитина в природному довкіллі: Впроваджуємо оновлений БКДО. Дошкільне виховання. 2021. N 6. С. 3-7.

2. Кравець Н.С. Екологічне виховання дітей дошкільного віку: дефінітивно-понятійна сутність проблеми. Освітній простір України. 2016. N 7. С. 131-138.
3. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 352 с.
4. Онопрієнко В., Походня Е. Екологічна освіта та виховання в дошкільних дитячих закладах. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. N 5. С. 327-341.
5. Плохій З.П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) : монографія. Ін-т пробл. виховання НАПН України. Київ: Персонал, 2010. 319 с.
6. Староста В.І., Горошак С.Б. Деякі методи та форми екологічного виховання дітей: погляди вихователів закладів дошкільної освіти. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: зб. матеріалів VI Міжн. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Вінниця, ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського; 6-7.07.2022). Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С. 159-163. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Ej5r8CAVFpGDUqBtZ5wPDHpvFsV23Gn/view>.
7. Староста В.І., Горошак С.Б. Природничо-екологічний аспект STEM-освіти: деякі погляди педагогів закладів дошкільної освіти. Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «STEM-освіта: досвід, виклики, ідеї та рішення» (м. Запоріжжя; 20-21.10.2022). Ел. зб. наук. праць Запорізького обл. ін-ту післядипл. пед. освіти. Запоріжжя, 2022. Вип. №3(50)/2022. 5 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1G1sNruwLMX7Yh5L3qpBNUwg8F7NCaIKj/view>.